

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА ОБСЛУГОВУВАННЯ СУМНІВНИХ КРЕДИТІВ У КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто ряд проблем кредитування комерційних банків України та порядок усунення заборгованостей за кредитами, за якими існує можливість їх неповернення, а також наведено рекомендації щодо недопущення існування проблемних та сумнівних кредитів.

Аннотация. Рассмотрены ряд проблем кредитования коммерческих банков Украины и порядок устранения задолженностей по кредитам, по которым существует возможность их невозврата, а также приведены рекомендации относительно недопущения существования проблемных и сомнительных кредитов.

Annotation. The article discusses a number of problems concerning crediting the commercial banks in Ukraine and the procedure of indebtedness discharge concerning the loans for which there is the possibility of their return, and also provides recommendations on preventing the existence of problematic and doubtful loans.

Ключові слова: кредитування, комерційний банк, сумнівна заборгованість, облік, резерв.

Ряд вітчизняних і зарубіжних банків заявляє про кредитування як про пріоритетний напрям своєї діяльності, оскільки доходи від кредитування складають більшу частину банківських доходів.

Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних засад вивчення та аналізу проблеми специфіки обслуговування сумнівних кредитів у комерційних банках України зробили такі вчені, як: Герасимович А. М., Алексєєнко М. Д., Львов Ю. І., Малєїн Н. С., Мазур І. І., Чумаков А. Н. та ін.

Основною проблемою, що досліджується у статті, є забезпечення процесу правильного обслуговування сумнівних кредитів із застосуванням усіх необхідних правил та повноважень банку щодо надання послуг клієнтам згідно з чинним законодавством України.

Різкий розвиток нових банківських продуктів та технологій протягом останніх 10 – 15 років став поштовхом для розвитку банківських ризиків, тому проблеми кредитної діяльності банків актуальні для вітчизняної банківської системи.

У даний час кредитування в Україні має ряд проблем. Так, за перші 2 місяці роботи у 2012 р. банки мали 1,5 млрд грн збитків. Якщо раніше причиною всіх проблем вважалася резервна складова балансу, то сьогодні все частіше визнають, що справжня проблема – це неактивне або повна відсутність кредитування. Банківська система останні 3 роки видає дуже мало кредитів і, відповідно, не отримує нових доходів [1].

На даний момент в Україні в загальному обсязі виданих кредитів перше місце (80 %) займають споживчі кредити. Друге і третє місця розділили між собою автокредитування (15 %) та іпотека (5 %) [2].

Сукупний рівень проблемних (кредити з простроченням платежу більше ніж на 90 днів) і реструктуризованих кредитів становив 56 % на кінець 2011 р. Таким чином, основні завдання українських банків у 2013 р. – це управління проблемами з якістю активів і проведення нового кредитування [3].

Динаміка банківського кредитування в Україні за 2007 – 2012 рр. наведена на рисунку.

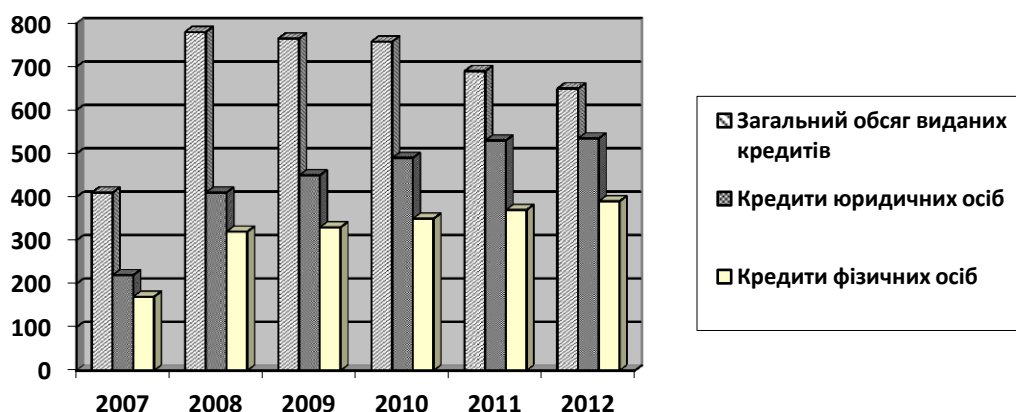

Рис. Динаміка банківського кредитування в Україні за 2007 – 2012 рр.

За даними НБУ, за 2012 р. загальний портфель кредитів, виданих фізичним особам українськими банками,

Кількість проблемних кредитів змушує банки дуже відповідально підходити до вибору клієнтів. Як правило, вони використовують правило "50 на 50 %", тобто клієнт повинен витратити на обслуговування кредиту не більше 50 % сукупного щомісячного доходу. За статистичними даними, позитивне рішення отримують близько 60 – 75 % клієнтів [2].

Існує дві найбільш поширені причини відмови у кредиті:

- невідтверджений (неофіційний) дохід;
- наявність у клієнта негативної кредитної історії [3].

За підсумками перших двох місяців 2012 р. портфель кредитів, виданих банками юридичним особам, збільшився на 7,6 млрд грн, і досягнув позначки в 635,2 млрд грн. Нововведенням стало те, що з початку 2011 р. банки кредитують корпоративних клієнтів як у національній, так і в іноземній валютах. На національну валюту прийшлося майже 73 % приросту портфеля з початку року [3].

Одними з основних завдань українських банків у 2013 р. є відновлення кредитування та повернення до колишніх показників прибутковості. Але варто зауважити, що наслідком різкого збільшення кредитування є збільшення неповернень за кредитом, що становить небезпеку не тільки для стабільної роботи банків, але й для економіки країн, що розвиваються в цілому, до яких відноситься й Україна. Безпечна межа неповернень кредитів для банку складає 3 – 5 %. За оцінками експертів, частка проблемної заборгованості в Україні становить 20 – 25 %.

Існують такі проблеми зростання проблемних кредитів в Україні:

- девальвація гривні;
- зниження цін на нерухомість;
- підвищення рівня безробіття і зниження реального доходу населення;
- банкрутство багатьох фірм у зв'язку з економічною кризою.

Переходячи до більш детального вивчення проблеми сумнівних кредитів, слід виділити, у першу чергу, визначення самого поняття сумнівного кредиту. Отже, сумнівний кредит – це кредит, тривалість прострочення якого становить від 60 до 90 днів з дня винесення заборгованості на рахунок прострочених позичок.

Банками створюються резерви під сумнівні кредити. Існують такі види резервів:

• спеціальні резерви, які створюються для відшкодування збитків за кредитами, дебіторською заборгованістю банків та іншими активами;

- загальні резерви, які створюються для відшкодування можливих непередбачених ризиків [4].

Положенням "Про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями комерційних банків", затвердженим Постановою Правління НБУ від 27.03.1998 р. № 122 та доповненнями до нього, затвердженими Постановою Правління НБУ від 16.12.1998 р. № 520, визначено порядок створення спільних та спеціальних резервів і погашення безнадійної кредитної заборгованості за рахунок коштів цих резервів [5].

Таким чином, для того щоб зменшити частку проблемних кредитів, можна ввести більш жорсткі міри покарання за неповернення грошових коштів шляхом упровадження більш жорсткої законодавчої системи. Це забезпечить банки гарантією того, що у випадку, якщо людина бере кредит та не зможе повернути його, банк, проаналізувавши платоспроможність клієнта, просто не буде видавати йому кредит. Також самі банки повинні більш відповідально підходити до вибору кредиторів, активніше використовувати бюро кредитних історій, що успішно функціонують у розвинених країнах. Найкращий спосіб збільшити кількість пропозицій за кредитами з боку банків можна шляхом поділу державою ризиків за кредитами.

Наук. керівн. Литвиненко А. О.

Література: 1. Спях Г. І. Фінансовий облік в комерційних банках / Г. І. Спях, Т. І. Фаріон. – Тернопіль : ТАНГ, 2003. – 202 с. 2. <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 3. Колісник М. К. Проблеми та перспективи функціонування бюро кредитних історій в Україні / М. К. Колісник, О. І. Кобилецька // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 19.2. – С. 208–219. 4. Облік і аудит у банках : підручник / А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Т. В. Кривов'яз та ін.; за заг. ред. проф. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2004. – 536 с. 5. Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України, затверджена Постановою Правління НБУ від 15.09.2004 р. № 435 // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. Додаток до журналу Вісник НБУ. – 2009. – № 11.